

Sustainable Development of Geographical Environment

Journal homepage: <https://egsdejournal.sbu.ac.ir>

Analysis of the impact of information and communication technology on creative tourism (Case study: rural areas of Isfahan province)

Hajarian* , A.,

Department of Geography and Rural Planning, College of Geography and Planning,
Isfahan University, Isfahan, Iran

ARTICLE INFO

Keywords:

- Isfahan
- Rural settlements
- Infrastructure
- Digital technology
- Creative tourism

Original Article

Article history:

Received: 24/07/2022

Accepted: 28/12/2022

ABSTRACT

The application of information and communication technology (ICT) has been influenced the formation of creative tourism as a new approach in the use of existing capabilities and capacities for rural development. The current research has been carried out to analyze this technology's impact on the infrastructure of creative tourism formation in the rural areas of Isfahan province. The research method in the present study is descriptive-analytical and its type is fundamental in terms of purpose and used to collect information from documentary and field methods. According to the total number of households (3038 households) in the sample community (including 19 tourism target villages of Isfahan province that have rural ICT offices) and with an error of 0.05% in the Cochran formula, a sample size equal to 349 households was calculated and with a systematic random method from The rural community was selected. To investigate the impact of rural information and communication technology on "creative tourism infrastructure", while confirming the positive and significant correlation of these two variables with Pearson's correlation test, the results of structural equation modeling with the Partial Least Squares (PLS) technique approach show that the knowledge of Considering direct and indirect effects, services have had a greater impact on creative tourism infrastructures in sample settlements with a coefficient of 0.756. In general, according to the coefficient of determination (R^2) for the variable of creative tourism infrastructure (0.967), it was found that the influence of rural information-communication technology on creative tourism infrastructure is strong.

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY). license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Citation:

Hajarian, A., (2023). Analysis of the impact of information and communication technology on creative tourism (Case study: rural areas of Isfahan province), *Sustainable Development of Geographical Environment*: Vol. 5, No. 9, (20-37).
DOI: 10.48308/SDGE.2023.228128.1062

* Corresponding author E-mail address: (a.hajarian@ltr.ui.ac.ir)

Extended abstract

Background and purpose

In the literature and planning of tourism studies and tourism development, creativity and innovation are undoubtedly considered essential factors for development. Isfahan province, as one of the country's tourism hubs and the 7.8% share of this province in the development of digital technology, can play a significant role in development. According to the mentioned introduction, the rural areas of Isfahan province, which have the capacity and capability of tourism, have not used this opportunity as they should, and the residents of these areas have faced many problems, information and communication technologies as an effective component in to introduce, identify, expand and develop tourism in these areas, it can be fruitful. Therefore, the current research seeks to answer the following question: What are the effects of information and communication technology on the creation of creative tourism infrastructures in the studied area?

Methodology

The current research is applied research in terms of its purpose and causal research in terms of its nature. The statistical population of the research consisted of 3808 heads of households in 19 villages selected for tourism in Isfahan province. Cochran's formula was used to calculate the statistical sample size, and based on this, the sample size was estimated to be 349 households, which were selected by systematic random method from the rural community. Cronbach's alpha method was used in SPSS 22 to comply with the working principles and technique and to measure the reliability in compiling and setting up the questionnaire. The results indicate that the questionnaire has high reliability so the total reliability of the questionnaire is equal to 0.855. Also, while ensuring the normality of the data distribution, the Kolmogorov-Smirnov test was used to measure the data collected from the T-Tech test, and the structural equation model (Smart PLS) was used.

Findings and discussion

The results of the Pearson correlation test (assuring the normal distribution of the data) show that there is a positive and significant correlation between the dimensions of

information and communication technology with the formation of creative tourism infrastructure at a significance level of less than 0.01, so with the increase in the use of information and communication and its dimensions, creative tourism infrastructure has also improved. To investigate the impact of information and communication technology on creative tourism infrastructure, using the variance-based structural equation modeling approach, the independent and dependent variables of the research were entered into the structural equation model as latent variables and in the form of first-order factor models. All the indicators of the current research have a factor load of more than 0.4 and have high reliability and validity for measuring variables, and there is an acceptable correlation between the indicators. The relationship between indicators is significant and direct; According to the standard coefficients, 27.2% of the changes in the creative tourism infrastructure level are directly predicted by the creative process index. In general, according to the coefficient of determination (R^2) for the variable of creative tourism infrastructure (0.967), it was found that the influence of rural information-communication technology on creative tourism infrastructure is strong.

Conclusion

Creative rural tourism can add new parts to the economic, social, cultural, and management dimensions of the village and create new opportunities for the development of the village on a national and transnational scale. In general, according to the coefficient of determination (R^2) for the variable of creative tourism infrastructure (0.967), it was determined that the influence of rural information-communication technology (ICT) on creative tourism infrastructure is strong; And 99.7 percent of creative tourism infrastructure changes in the studied area are predicted by the use of rural information-communication technology. The value obtained for the GOF index (0.887), also confirms the very appropriate fit of the structural model of the research.

Keywords: Isfahan, Rural settlements, Infrastructure, Digital technology, Creative tourism.

تحلیل اثرگذاری فناوری اطلاعات-ارتباطات بر گردشگری خلاق (مورد مطالعه: مناطق روستایی استان اصفهان)

احمد حجاریان *

گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

چکیده

کاربرد فناوری اطلاعاتی-ارتباطی (ICT) بر شکل‌گیری گردشگری خلاق به عنوان رویکردی نو در کاربرد قابلیت‌ها و ظرفیت‌های موجود برای توسعه روستایی، تأثیرگذار بوده است. پژوهش حاضر، به منظور تحلیل اثرگذاری این فناوری بر زیرساخت‌های شکل‌گیری گردشگری خلاق در مناطق روستایی استان اصفهان به انجام رسیده است. روش پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی و از نظر هدف، بنیادی است. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های اسنادی و میدانی استفاده شده است. با توجه به تعداد خانوارهای کل (۳۰۳۸ خانوار) در جامعه نمونه (شامل ۱۹ روستای هدف گردشگری استان اصفهان که دارای دفتر ICT روستایی است) و با خطای ۰/۰۵ درصد در فرمول کوکران حجم نمونه‌ای برابر ۳۴۹ خانوار محاسبه و با روش تصادفی سیستماتیک از جامعه روستایی انتخاب شدند. برای بررسی تأثیر فناوری اطلاعاتی-ارتباطی روستایی بر "زیرساخت‌های گردشگری خلاق"، ضمن تأیید همبستگی مثبت و معنی‌داری این دو متغیر با آزمون همبستگی پیرسون، نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد تکنیک حداقل مربعات جزئی (PLS) نشان می‌دهد که میزان شناخت از خدمات با در نظر گرفتن اثرات مستقیم و غیرمستقیم، با ضریب ۰/۷۵۶، تأثیر بیشتری بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق در سکونتگاه‌های نمونه داشته است. در کل با توجه به مقدار ضریب تعیین (R^2) برای متغیر زیرساخت‌های گردشگری خلاق (۰/۹۶۷) مشخص شد تأثیرگذاری فناوری اطلاعاتی-ارتباطی روستایی بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق بسیار قوی است.

اطلاعات مقاله

واژه‌های کلیدی:

- اصفهان
- روستا
- زیرساخت
- فناوری اطلاعات-ارتباطات
- گردشگری خلاق

مقاله: پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۰۷

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

استناد:

حجاریان، ا.، (۱۴۰۲). تحلیل اثرگذاری فناوری اطلاعات-ارتباطات بر گردشگری خلاق (مورد مطالعه: مناطق روستایی استان اصفهان)، توسعه پایدار محیط جغرافیایی: سال ۵، شماره ۹، (۳۷-۲۰).
DOI: 10.48308/SDGE.2023.228128.1062

مقدمه

امروزه صنعت گردشگری به یکی از بزرگترین صنایع خدماتی جهان از لحاظ درآمدزایی تبدیل شده است و بسیاری از سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آن را رکن اصلی توسعه پایدار می‌دانند. توسعه گردشگری در کشورهای در حال توسعه سبب افزایش اشتغال و تولید ناخالص داخلی (GDP) شده است (Mitchell, 2012). گردشگری در مناطق مختلف دارای اثرات مستقیمی از جمله: افزایش درآمد از طریق افزایش اشتغال و اثرات غیرمستقیمی شامل: توسعه سایر فعالیت‌های اقتصادی و افزایش سرمایه‌گذاری در زمینه توسعه زیرساخت‌ها و بهبود صادرات و ارزآوری است (Spenceley and Meyer, 2012). یکی از مظاهر اصلی و نوین توجه روزافزون به گردشگری در دنیای صنعتی و مدرن، موضوع گردشگری خلاق است (Ross and Saxena, 2019). به طوری که امروزه می‌توان شاهد فراگیر شدن تقاضا برای محصولات گردشگری خلاق بود که برای اولین بار در سال ۱۹۹۳ توسط پیرس^۱ و بوتلر^۲ مورد کاربرد قرار گرفت. گفتمان صنعت گردشگری در حال تجربه جابجایی از گردشگری سنتی به گردشگری خلاق است که در آن گردشگران سعی دارند در فرهنگ‌های محلی مشارکت کنند و به تجربه فعالیت‌های خلاقانه تمایل دارند (استعلاجی و جعفری، ۱۳۹۳). در بسیاری از کشورها آنچه با عنوان گردشگری خلاق مورد پذیرش محافل علمی و اجرایی است، عملاً گزاره‌هایی از تلفیق رشد و توسعه گردشگری با برنامه‌ریزی ارتقا صنایع خلاق، شهرهای خلاق و طبقه خلاق است (Tan et al, 2013; Richards, 2011). خلاقیت، نیروی پیشران اصلی توسعه پایدار است. حلقه رابط این مهم با مقوله گردشگری پایدار با توجه به ارتباط آن با توسعه شایستگی‌ها، نوآوری و خلاقیت در بخش سفر، زمینه‌ساز تثبیت واقعی مفهوم توسعه پایدار در این کشورهاست (Tan, 2014; Thi Phi and Balslev Clausen, 2020). گردشگری روستایی به عنوان یک رهیافت برای ارتقای زندگی مردم روستا و توسعه روستایی مطرح است. هدف دولت‌ها ایجاد یک درآمد مکمل برای درآمدهای کشاورزی و اشتغال زایی است (Kamarudin et al, 2018). رهیافت گردشگری روستایی خلاق با بهره‌گیری از استعدادها، منابع طبیعی، سبک زندگی و تجربه موجود در روستا و پرورش خلاقیت در جامعه ساکن و روستاگرایان، زمینه باز زنده‌سازی سکونتگاه‌های روستایی است. ایجاد اشتغال، ایجاد ثروت اقتصادی، زادوولد مطلوب جمعیتی، رونق جریان زندگی در روستا مبتنی بر صنایع فرهنگی بوم‌میزبان (صنایع دستی، گردشگری، آیین‌ها، موسیقی، هنرهای تجسمی و ...) از اثرات تحقق گردشگری خلاق روستایی خواهد بود؛ اما شکل‌گیری گردشگری خلاق علاوه بر عوامل درونی به نیروها و پیوندهای بیرونی نیز نیازمند است. برای شکل‌گیری دانش جدید در نوجوانان و جوانان نیاز به ارتباط با جامعه بیرون از روستا و دستیابی به یافته‌های جدید علمی است تا با تلفیق دانش جدید و دانش بومی زمینه ایجاد خلاقیت را در روستاییان فراهم کرد که در این رابطه باید اشاره کرد، با رشد فناوری‌های ارتباطی و نیز نیاز روزافزون، به اشکال مختلف اطلاعات، وارد دوران جدیدی خواهیم شد که در آن، حیات جوامع بشری به شدت به گردش اطلاعات و اطلاع‌رسانی به موقع وابسته است (قضاوی، ۱۳۸۲؛ دانیالی، ۱۳۹۷). این مهم در پیوستگی با رشد هوشمند گردشگری (کاربرد از فناوری‌های اطلاعاتی-ارتباطی در گردشگری) و توسعه گردشگری خلاق، به ویژه در همبستگی تاب‌آوری رشد اقتصادی، سرمایه-گذاری‌های گسترده‌ای را در این امر شامل شده است (Romao, 2020). ظهور فناوری و تکنولوژی‌های مدرن ارتباطی از مظاهر دنیای کنونی است و اثر آن در توسعه و پیشرفت کشورها تا جایی است که از آن تحت عنوان انقلاب خاموش یاد می‌شود. اینترنت به عنوان رسانه و فناوری اطلاعات به عنوان یک صنعت واجد اهمیت و توجه شایانی است (ریاحی و هدایتی، ۱۳۸۵). شهرها و روستاهای الکترونیکی که زیر مجموعه تفکر جامعه اطلاعاتی باشد در سال‌های اخیر در دنیا مطرح شده‌اند. توسعه و پیشرفت جوامع و نهادها در عصر حاضر به علت پیدایش بسترهای مناسب که مهم‌ترین آنها فن‌آوری ارتباطات و اطلاعات است، به دور از دغدغه مکان جغرافیایی و فواصل آنها با مراکز تمدن، سرمایه و تجهیزات، تنها با اتکا به دانش و توان مدیریتی آنها امکان پذیر است. کشورهای مختلف به فراخور حال خود سیاست‌هایی را در زمینه توسعه فن‌آوری اطلاعات در روستاها اتخاذ کرده‌اند. این مراکز از طریق دسترسی به این خدمات فرصت‌های کم‌هزینه را برای جوامع محلی فراهم می‌کنند (Falch and Anyimadu, 2003). در همین راستا، موج جدید و گسترده‌ای

از توسعه فناوری اطلاعات در کشورهای جهان سوم و به ویژه در مناطق روستایی این کشورها شکل گرفته است. در حال حاضر کمتر کشوری در جهان یافت می‌شود که تجربه‌ای در زمینه گسترش فناوری اطلاعات در مناطق روستایی خود نداشته باشد. بدون شک در صورت کاربرد مفید از فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاها، این فناوری‌ها در توسعه نواحی روستایی به عنوان شتاب دهنده‌ای در توسعه عمل نماید (یعقوبی و همکاران، ۱۳۸۶). فناوری اطلاعات و ارتباطات از جمله مهم‌ترین عواملی است که می‌تواند از طریق اطلاع رسانی صحیح و به موقع به جامعه روستایی در ارتقای سطح شناخت و آموزش آنها مؤثر بوده و زمینه‌ها و زیرساخت‌های همه جانبه توسعه ترویج روستاها را فراهم نماید (بابایی و همکاران، ۱۳۹۹)؛ معیار کاربرد این فناوری امروزه، میزان نرخ باسواد جمعیت روستایی است. کشور ایران نیز همگام با بسیاری از کشورهای پیشرو جهان نسبت به توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات روستایی اقدام نموده است و با امضا اعلامیه اصول جامعه اطلاعاتی در ژنو متعهد شد در ساختار جامعه اطلاعاتی تاثیرگذار باشد. با توجه به تأثیرات گسترده این تکنولوژی در جوامع مختلف و نوپا بودن این موضوع در کشور ما، مطالعات کاربردی و میدانی در زمینه آثار آن در توسعه روستاها به صورت عام و کمک به شکل‌گیری گردشگری خلاق و توسعه ابعاد آن به صورت خاص، می‌تواند در به کارگیری صحیح این فناوری در روستاهای ایران، مفید واقع شود. استان اصفهان به عنوان یکی از قطب‌های گردشگری کشور و همچنین سهم ۷/۸ درصدی این استان در توسعه فناوری دیجیتال، می‌تواند نقش قابل توجهی در توسعه ایفا نماید. اما مناطق روستایی استان اصفهان با وجود ظرفیت و قابلیت بالای گردشگری، آنگونه که باید و شاید از این فرصت خود بهره نبرده و ساکنان این نواحی با مشکلات زیادی روبرو بوده‌اند. حال فناوری‌های اطلاعاتی-ارتباطی به عنوان مولفه‌ای تاثیرگذار در جهت معرفی، شناسایی، گسترش و توسعه گردشگری این نواحی می‌تواند مثر ثمر واقع شود. از این‌رو، تحقیق حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که فناوری اطلاعاتی-ارتباطی چه اثراتی بر ایجاد زیرساخت‌های گردشگری خلاق در جوامع روستایی مورد مطالعه دارد؟

مبانی نظری و پیشینه

گردشگری خلاق، به عنوان موتور توسعه پایدار، در تمام دنیا به عنوان بخش مهمی از فعالیت‌های صنعتی مولد، اقتصاد پویا و منحصر به فرد و نماد تعامل ملی و منطقه‌ای کشورهای مختلف را به خود اختصاص داده است (UNWTO, 2007). این صنعت که در بردارنده تمام پدیده‌ها و روابط حاصل از تعامل گردشگران، عرضه‌کنندگان و فروشندگان مختلف جهت جذب و پذیرایی از گردشگران است، تأثیرات بسیار زیادی بر وضعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، اشتغال، ارزآوری، تعادل منطقه‌ای، صلح جهانی، سرمایه‌گذاری در میراث فرهنگی و ... داشته است. وضعیتی که با مطالعه آن در کشور، به نتایج مطلوبی نمی‌رسیم. با توجه به اتکای بیش‌از حد به درآمد نفتی، موضوع فشارهای سیاسی و تحریم‌ها، همچنین نمایانند فرهنگ غنی و عظیم کشور، باید موضوع گردشگری در ابعاد مختلف و تازه، با الگوی خلاقیت جزء برنامه‌های اصلی مدیریت کشور قرار گیرد. خلاقیت به‌عنوان عاملی مهم در اقتصاد دانش‌بنیان از رشد اقتصادی حمایت می‌کند و در بازار رقابتی می‌تواند موفق‌تر عمل نماید (محمدی و همکاران، ۱۳۹۵). گردشگری روستایی مقوله جدیدی در متون توسعه روستایی و همچون توسعه، دارای ابعاد و آثار گوناگونی است. گردشگری روستایی به عنوان فعالیتی شناخته شده که نه تنها نقش موثری در توسعه اقتصاد محلی دارد، بلکه به عنوان یکی از عناصر جدایی‌ناپذیر راهبرد توسعه پایدار روستایی مطرح شده است. گردشگری روستایی امروزه به مثابه فعالیت فراگیر جهانی و به عنوان تأکیدی بر توسعه سیاست‌های منطقه‌ای و محلی، شامل فعالیت‌های مختلف گردشگری در محیط‌های روستایی و پیرامون آن به عنوان یک راهبرد و استراتژی به منظور کاستن از عدم توازن‌های منطقه‌ای و سرزمینی و در جهت تعدیل نابرابری میان روستا و شهر از حیث فرصت‌ها، منابع و منافع، ضرورتی اساسی و اجتناب‌ناپذیر به شمار می‌رود. در حقیقت گردشگری خلاق، شکل پایداری از گردشگری است که فرصت توسعه ظرفیت‌های خلاقانه را از طریق مشارکت فعال در دوره‌ها و تجارب یادگیری خاص یک مقصد گردشگری، فراهم می‌کند که خود از مشخصه‌های اصلی مقاصد گردشگری متولی این فعالیت

هاست. برخی نشان داده‌اند که پایه‌های موفقیت گردشگری خلاق در تحکیم اقتصاد محلی براساس خلاقیت در یک سیستم منطقی نهفته است (Citarella and Maglio, 2014). دانسین^۳ معتقد است که برای دستیابی به گردشگری خلاق روستایی توجه به ترکیب رنگ، هماهنگی و نظم بین چیدمان اقامت‌گاه‌ها، کیفیت و مدیریت بهداشت امری ضروری است (Doncean, 2013). ریچاردز^۴ بیان می‌کند که گردشگری خلاق، گردشگران را عمیقاً در چشم انداز فرهنگی مقصد درگیر می‌سازد، به گونه‌ای که آنان در فعالیت‌های گوناگون آن مقصد از قبیل صنایع دستی، هنر، آشپزی و سایر فعالیت‌های خلاقانه مشارکت می‌کنند. بدین ترتیب فرصت‌های جدیدی برای یادگیری مهارت‌های جدید و برقراری پیوند نزدیک میان گردشگران و مردم محلی و میزبانان آنها پدید می‌آید (Richards, 2011). به این معنا خلاقیت می‌تواند به توسعه گردشگری از طریق گسترش محصولات یا تجارب جدید منجر شود. این خلاقیت اشکال جدید مصرفی فضاهای گردشگری جدید شامل هر نوع گردشگری مرتبط با خلاقیت و قابلیت‌های تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان که در حوزه گردشگری خلاق قرار دارند را شامل می‌شود (Dissart and Marcouiller, 2012). مروری بر مطالعات انجام شده در حوزه گردشگری خلاق و مباحث مرتبط با آن در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: تحقیقات انجام شده پیرامون موضوع تحقیق

نویسندگان	سال	موضوع	نتایج
گرچی کرمساری و همکاران	۱۴۰۱	بررسی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه صنعت گردشگری مطالعه موردی گردشگری مجازی	علت توسعه یافتگی برخی از کشورها به دلیل سرمایه‌گذاری در بخش جذب گردشگر با استفاده از فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی است.
قنبری و همکاران	۱۴۰۰	مدل میزبانی روستاییان در گردشگری خلاق: روستاهای هدف گردشگری استان اصفهان	عوامل رفتاری و محیطی بر تحقق گردشگری خلاق و میزبانی روستاهای هدف تأثیر مثبت و معناداری دارد و تأثیر عوامل رفتاری بر میزبانی بیشتر است. بدین مفهوم که ادراک، نگرش و مشارکت روستاییان پیش‌بینی‌کننده‌های خوبی برای تحقق میزبانی خلاق خواهند بود.
رحیمی فرد و همکاران	۱۴۰۰	ارزیابی شاخص‌های شهر خلاق در ایجاد گردشگری خلاق شهری (مطالعه موردی: خوی)	میان شاخص‌های شهر خلاق و میزان تحقق‌پذیری گردشگری خلاق شهری رابطه معنی داری وجود دارد. اما شهر خوی دارای شاخص‌های مناسب برای ایجاد گردشگری خلاق نیست و در مؤلفه‌های گوناگون شاخص‌های شهر خلاق در خوی ضعف‌های اساسی وجود دارد.
محمدی و همکاران	۱۳۹۵	ارایه مدل امکان‌سنجی محصولات گردشگری خلاق در چارچوب کارت امتیازی متوازن	این مطالعه، ۵۶ شاخص را برای تشکیل مدل ارزیابی محصولات گردشگری خلاق، پیشنهاد می‌کند که وزن ابعاد مدل طراحی شده به ترتیب اهمیت عبارت است از، بعد مشتری با ۰/۲۹۲، بعد مالی با ۰/۲۷۹، فرآیندهای داخلی کسب و کار، ۰/۲۱۵ و رشد و یادگیری، ۰/۲۱۴ و بنابراین یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که گردشگری خلاق، گردشگری مشتری محور می‌باشد.
کمارودین و همکاران	۲۰۱۸	Development of Creative Village and Rural Entrepreneurship in Malaysia and Indonesia: An Exploratory Study	روستاهای خلاق مورد مطالعه با کاربرد از روش‌های جدید تبلیغات مانند فیس‌بوک، یوتیوب و بازار توانسته‌اند در زمینه توسعه کارآفرینی نقش مؤثری داشته باشند.
کن و ان‌جی‌و	۲۰۱۷	Creative Tourism In Duong Lam Ancient Village	روستای دونگ لم دارای پتانسیل‌های لازم برای گردشگری خلاق است. بر این اساس لازم است تا بسته‌های گردشگری متنوعی از جمله اکوتوریسم؛ گردشگری، گردشگری روستایی در این منطقه وجود داشته باشد.

نتایج نشان داد برای دستیابی به گردشگری خلاق روستایی توجه به ترکیب رنگ، هماهنگی و نظم بین چیدمان اقامت‌گاه‌ها و کیفیت و مدیریت بهداشت امری ضروری به حساب می‌آید.	The creative-inventive use of colors in rural tourism marketing strategy	۲۰۱۳	دون سین
کاربرد از مزیت‌های روستاها در جهت طبخ غذاهای محلی می‌توان به اقتصاد خلاق گردشگری روستایی دست‌یافت.	Food clusters: Towards a creative rural economy	۲۰۱۲	لی و وول
گردشگری و توسعه اقتصاد به عنوان زمینه‌های بروز خلاقیت در جوامع روستایی معرفی و هنرهای تجسمی، فرهنگ و میراث تاریخی به عنوان ابزار تولید ثروت و باز احیای فرایندهای سنتی اقتصادی نام برده شده است.	Creativity, tourism and economic development in a rural context: The case of Prince Edward County	۲۰۱۱	استولاریک و همکاران

(ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

دنیای پیچیده و پرتلاطم ارتباطات با هدف انتقال سطح وسیعی از اطلاعات در هر کیفیت و موضوع، همواره برای بشر پرجاذبه و به خصوص در سه دهه اخیر به عنوان انقلابی در تولید دانش بوده است (بدرقه، ۱۳۸۵). فناوری اطلاعاتی-ارتباطی با سرعتی شتابان و فراگیر در حال شکل‌دهی مجدد به ساختارها و بنیان‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در سطوح بین‌المللی، ملی و محلی است. این انقلاب بشر را به عصر اطلاعات، رهنمون ساخته و چشم‌انداز زندگی انسان را در محیط‌های شهری و روستایی در عرصه‌های گوناگون متحول ساخته است. مروری بر تجارب کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه در به کارگیری فناوری اطلاعات در توسعه روستایی و کشاورزی، نیز نشان می‌دهد که به تناسب توانایی این کشورها، تقریباً در همه آن‌ها کاربرد از فناوری اطلاعاتی مورد توجه است. در این زمینه، نمونه‌های بسیاری از اقدامات و سیاست‌های کلان مانند راهبردهای توسعه این فناوری وجود دارند و در عین حال، نوآوری‌ها، ابتکارات و برنامه‌های خاص نیز به صورت زیرمجموعه سیاست‌گذاری کلان تحقق یافته است (ریاحی وفا و هدایتی، ۱۳۸۵). از چند دهه گذشته، با مطرح‌شدن فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان ابزار مهم با آثار مثبت در فعالیت‌های مختلف، مطالعات زیادی در داخل و خارج از کشور در خصوص ICT و تحلیل اثرات ناشی از آن صورت گرفته که اغلب این مباحث به صورت ارائه مطالب نظری در خصوص مفاهیم موضوع بوده است. از جمله این مطالعات می‌توان به مطالعات صرامی و بهاری (۱۳۸۹)، صیدایی و همکاران (۱۳۸۹)، محمدی و پیرخضرائیان (۱۳۹۱)، بابایی فینی و همکاران (۱۳۹۴) و مولایی هشتجین و همکاران (۱۳۹۱) در رابطه با اثرات اقتصادی و اجتماعی ICT و توسعه روستایی در ایران اشاره کرد که بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات را سبب توانمندسازی و تأثیرگذاری آگاهانه روستا و روستاییان (به عنوان منابع بنیانی تولید و رشد اقتصاد ملی) دانسته‌اند. بررسی مهم‌ترین نظریات و محورهای مورد تأکید محققان در دنیا، راهکار مناسبی برای ترسیم نظری و تئوریک این مطالعه و بهره‌مندی از دیدگاه‌های موجود در این حوزه است. آنچه تاکنون به‌طور گسترده مطرح شده مقوله گردشگری خلاق و عوامل مرتبط با آن، مباحثی پیرامون کارآفرینی، و گردشگری خلاق روستایی بوده است. در نتیجه، با وجود اهمیت روزافزون فناوری اطلاعات و ارتباطات، در زمینه اثرپذیری و تحلیل اثرات شاخص‌های گردشگری خلاق بر زیرساخت‌های آن در مناطق هدف گردشگری روستایی استان اصفهان تاکنون مطالعه‌ای انجام نگرفته است.

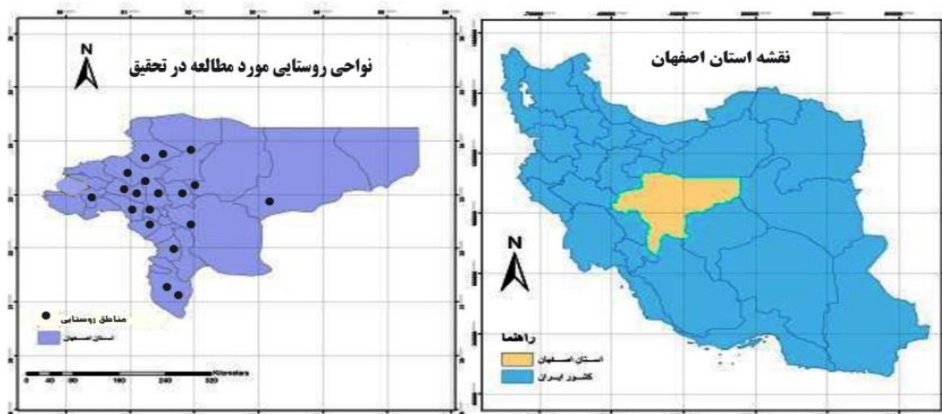
روش‌شناسی

تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از حیث ماهیت، از نوع تحقیقات علی است. جامعه آماری را ۳۸۰۸ سرپرست خانوار ۱۹ روستای انتخابی هدف گردشگری در استان اصفهان تشکیل داد. از فرمول کوکران برای محاسبه حجم نمونه استفاده شد که برابر با ۳۴۹ خانوار برآورد و با روش تصادفی سیستماتیک از جامعه روستایی انتخاب شدند. اسامی آن‌ها و تعداد پرسشنامه‌های اختصاص داده شده به هر روستا، در جدول ۲ آمده است. پرسشنامه مشتمل بر دو بخش است: بخش اول، مشخصات فردی پاسخگویان شامل جنسیت، سن، میزان تحصیلات، شغل، تعداد خانوار و درآمد بود. بخش

دوم، سنجش شاخص‌های فناوری اطلاعاتی- ارتباطی مؤثر بر گردشگری خلاق و در قالب طیف لیکرت پنج سطحی بوده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه با نظر اصلاحی چهار نفر از استادان جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری دانشگاه اصفهان و کارشناسان و پس از انجام اصلاحات لازم در چند مرحله تأیید شد. برای رعایت اصول و تکنیک کار و سنجش میزان پایایی در تدوین و تنظیم پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. نتایج حاکی از آن است که پرسشنامه از پایایی بالا برابر ۰/۸۵۵ برخوردار است. همچنین ضمن اطمینان از نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کلموگروف- اسمیرنوف برای سنجش اطلاعات گردآوری از آزمون تی تک نمونه‌ای و مدل معادلات ساختاری^۵، استفاده شده است.

محدوده مورد مطالعه

استان اصفهان، یکی از استان‌های مرکزی کشور، در حدود ۱۰۶ کیلومترمربع مساحت دارد. این استان با توجه به موقعیت مناسب جغرافیایی و قرارگیری در فاصله نزدیک از کویر مرکزی در شرق، شمال و ناحیه کوهستانی در غرب از نظر طبیعی و انسانی دارای جاذبه‌های متنوع و متعددی است که منجر به جذب گردشگران در سطوح منطقه‌ای و ملی شده است. با توجه به رونق و توسعه گردشگری در روستاهای این استان به‌خصوص در سال‌های اخیر و افزایش قابل توجه گردشگران ورودی، لازم است تا ابعاد شاخص‌های گردشگری پایدار بر جامعه محلی مورد سنجش قرار گرفته تا مشخص شود که تا چه حد توسعه گردشگری به افزایش مشارکت جامعه محلی در فعالیت‌های گردشگری در سطوح محلی و منطقه‌ای منجر شده است.

شکل ۱: موقعیت منطقه مورد مطالعه

جدول ۲: روستاهای مورد مطالعه و برآورد حجم نمونه در آن

روستا	نام شهرستان	تعداد کل خانوار	درصد	سهم پرسشنامه
قهی	اصفهان	۲۰۲	۷/۱۵	۱۹
هسینجه	نجف آباد	۳۶۴	۱۱/۵۷	۳۸
دره	کاشان	۱۹۵	۵/۷۳	۱۸
هاردنگ	لنجان	۸۰	۱/۷۶	۱۰
کله‌رود	برخورار و میمه	۶۵	۲/۲۴	۸
مهرجان	نایین	۴۴۳	۱۳/۳۰	۳۷
نیسیان	اردستان	۶۲	۲/۱۴	۷
دماب	نجف آباد	۶۴	۲/۲۱	۸
قورتان	اصفهان	۱۳۵	۲/۶۶	۱۱
دنگزلو	سمیرم	۱۵۹	۳/۴۹	۱۴

۲۰	۸/۳۹	۳۴۰	سمیرم	خفر
۳۰	۱۰/۶۴	۳۹۵	برخور و میمه	سه
۲۵	۶/۶۰	۲۲۰	کاشان	مشهد اردهال
۱۹	۱/۷۰	۱۶۵	کاشان	نشلیج
۱۰	۲/۱۶	۱۵۵	تیرون و کرون	جاجا
۱۷	۴/۳۹	۱۸۵	شهرضا	اسفرجان
۳۳۳	۷/۱۴	۲۱۴	نطنز	هنجن
۲۲	۱۰/۱۲	۱۴۵	نطنز	طرق
۱۷	۵/۶۱	۲۱۵	نطنز	ایبانه
۳۴۹	۱۰۰	۳۸۰۸	۱۹	مجموع

(ماخذ: محاسبات نگارندگان)

جدول ۳: ابعاد و شاخص‌های فناوری اطلاعاتی-ارتباطی روستایی (به همراه ضرایب آلفای کرونباخ)

آلفا	شرح گویه‌ها	ابعاد
۰/۸۹۵	رضایت از دفاتر و خدمات ارائه شده دفاتر ICT روستایی، میزان شناخت از دفاتر خدمات ای تی روستایی، میزان آشنایی از خدمات پست، شناخت از خدمات پست بانک در دفاتر پیشخوان دولت، مشارکت مردم در احداث دفاتر پیشخوان دولت، آشنایی با خدمات مختلف اینترنتی ارائه شده در دفاتر ICT	میزان شناخت از خدمات (۶ سؤال)
۰/۸۸۴	میزان کاربرد از اینترنت خانگی، میزان دسترسی به دفاتر ICT، کاربرد از دفاتر جهت پرداخت انواع قبوض، میزان کاربرد از تلفن ثابت، میزان کاربرد از خدمات فناوری ارتباطی در کسب و کارهای اینترنتی، کاربرد از خدمات رایانه‌ای و اداری	میزان کاربرد از خدمات (۶ سؤال)

(ماخذ: اکبری و همکاران، ۱۳۹۵؛ خواجه‌شاهکوهی، ۱۳۹۲؛ رستمی قبادی و همکاران، ۱۳۹۳؛ عزیزی و همکاران، ۱۳۸۸؛ صرامی و بهاری، ۱۳۸۹؛ مولائی هاشجین و همکاران، ۱۳۹۱؛ محمدی و پیرخضریان، ۱۳۹۱؛ محمدی و راستگونزاد، ۱۳۹۸؛ صیدایی و همکاران، ۱۳۸۹؛ سورانی و همکاران، ۱۳۹۳؛ فتحی و مطلق، ۱۳۸۹)).

جدول ۴: ابعاد و شاخص‌های زیرساخت‌های گردشگری خلاق به همراه ضرایب آلفای کرونباخ

آلفا	شرح گویه‌ها	شاخص
۰/۷۱۳	برخورداری از میراث طبیعی، برخورداری از میراث گیاهان دارویی و طبی، برخورداری از میراث تاریخی فرهنگی، برخورداری از تاسیسات گردشگری، برخورداری از جلوه‌های فرهنگی سنتی، برخورداری از فعالیت‌های خدماتی - رفاهی گردشگری، برخورداری از جاذبه‌های بوم شناختی	محیط خلاق (۷ سؤال)
۰/۷۶۲	کارگاه و کلاس‌های آموزشی هنری و فرهنگی، جشنواره بومی و محلی فرهنگ روستا و محصولات روستایی، برنامه‌های فرهنگی، مسابقات فرهنگی و هنری، نمایشگاه فرهنگی و هنری، کاربرد از خدمات خلاق	فرایند خلاق (۶ سؤال)
۰/۸۰۴	هنرهای نمایشی و تجسمی، صنایع دیداری و شنیداری، بازی و سرگرمی، صنایع دستی، خوراک، مد و پوشاک، جواهر، کتاب و چاپ و نشر	صنایع و محصول خلاق (۷ سؤال)
۰/۷۳۸	موسیقی، مد و لباس، سینما و نمایش، ادبیات، گروه‌نخبگان، صنایع دستی، سرمایه انسانی و شاعلین بخش گردشگری	طبقه خلاق (۷ سؤال)

(ماخذ: نژاد ابراهیمی و همکاران (۱۴۰۰)، رباطی انارکی (۱۳۹۵)، بیگدلی (۱۳۹۴)، مختاری ملک‌آبادی و همکاران (۱۳۹۴)، شمس‌الدینی و همکاران (۱۳۹۶)، سقایی (۱۳۹۸)، شفیع و همکاران (۱۳۹۳)، ابریشمی و همکاران (۱۳۹۸)، بسته‌نگار (۱۳۹۵)، محمدی و همکاران (۱۳۹۵)، رحیمی و پازند (۱۳۹۵)، متوسل‌الحق (۱۳۹۴)، فهیمی و همکاران (Fahmi et al, 2016)، ریچارد (۲۰۱۱)، تان و همکاران (Tan and et al, 2015)، زنگنه شهرکی و همکاران (۱۳۹۵)، بیگدلی (۱۳۹۴)).

پس از جمع‌آوری و دسته‌بندی داده‌ها، از روش آمار توصیفی و استنباطی (آزمون‌های همبستگی پیرسون و T تک نمونه‌ای) در محیط نرم‌افزار SPSS و همچنین برای استخراج مدل معادلات ساختاری و تعیین اثرات کاربرد روستاییان از فناوری اطلاعاتی-ارتباطی بر زیرساخت گردشگری خلاق، از نرم‌افزار Smart PLS استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های تحقیق نشان داد که جامعه آماری مورد مطالعه از نظر جنسیت، ۱۶/۴ درصد زن و ۸۳/۶ درصد مرد بودند. از نظر تحصیلات ۴۶/۷ درصد از پاسخگویان سواد خواندن و نوشتن، ۴۸/۳ درصد دارای مدرک سیکل، ۴/۲ درصد دارای مدرک دیپلم و ۰/۸ درصد دارای مدرک لیسانس بودند. میانگین سن پاسخگویان ۴۷/۷ (انحراف معیار: ۹/۵۵) سال بود که جوان‌ترین آن‌ها ۲۰ سال و مسن‌ترین آن‌ها ۷۴ سال داشت. اکثر روستاییانی که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند با درصد فراوانی ۹۱/۶ متاهل و ۸/۴ درصد مجرد هستند (جدول ۵).

جدول ۵: درصد و فراوانی متغیرهای توصیفی

درصد	تحصیلات		جنسیت		سن	
	سواد خواند و نوشتن	سیکل	دیپلم	لیسانس	مرد	زن
۴۶/۴	۴۸/۳	۴/۲	۰/۸	۸۳/۶	۱۶/۴	۲۰
۷۴					حداقل	حداکثر

(ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

بررسی وضعیت میزان کاربرد از فناوری‌های اطلاعاتی-ارتباطی در سکونتگاه‌های روستایی مورد مطالعه

بر پایه نتایج تحقیق، از نظر روستاییان میزان شناخت روستاییان از خدمات اطلاعاتی-ارتباطی در کل با میانگین ۳/۵۵ بالاتر از میانه نظری تحقیق (یعنی ۳) بوده است؛ ولی میزان کاربرد خدمات با میانگین ۲/۷۶ کمتر از میانه نظری است. این نتایج با کاربرد از آزمون T تک نمونه‌ای با میانه نظری ۳، ضمن اطمینان از نرمال بودن توزیع داده‌ها با کاربرد از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف، مورد تأیید قرار گرفت و بر این اساس، مقدار آماره T در بعد شناخت از خدمات (با مقدار $T=۲۲/۴۹۱$) بالاتر از مقدار متوسط (یعنی ۳) است. به طوری که با توجه مقدار آماره T و مقدار سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که روستاییان در کل، سطح آگاهی و کاربرد از خدمات فناوری اطلاعاتی-ارتباطی روستایی را با مقدار T برابر ۷/۴۴ بالاتر از میانه نظری دانسته‌اند. (جدول ۶).

جدول ۶: ارزیابی میزان اهمیت ابعاد اطلاعاتی-ارتباطی روستایی از نظر روستاییان (استاندارد آزمون=۳)

شاخص‌ها	میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪ اختلاف
				پایین	بالا
میزان شناخت از خدمات دفاتر ICT	۳/۵۵	۲۲/۴۹۱	۰/۰۰۰	۰/۵۴۳	۰/۵۹۳
میزان کاربرد از خدمات دفاتر ICT	۲/۷۶۲	-۹/۶۷۴	۰/۰۰۰	-۰/۲۱۸	-۰/۱۸۲
متغیر فناوری اطلاعاتی ارتباطی روستایی	۳/۱۵۵	۷/۴۳۸	۰/۰۰۰	۰/۱۳۶	۰/۱۹۲

(ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

وضعیت زیرساخت‌های شکل‌گیری گردشگری خلاق از نگاه روستاییان

برای سنجش زیرساخت‌های شکل‌گیری گردشگری خلاق در منطقه مورد مطالعه، از شاخص‌های "طبقه خلاق"، "محیط خلاق"، "فرآیند خلاق" و "محصول خلاق" (۴۵ گویه) در قالب طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت کاربرد شد. بر پایه نتایج تحقیق، از نظر روستاییان، میانگین زیرساخت‌های گردشگری خلاق برابر با ۳/۱۵ و نشان‌دهنده سطح نسبتاً بالای زیرساخت‌های گردشگری خلاق در روستاهای مورد مطالعه است. شاخص طبقه خلاق با میانگین ۳/۸۸ بیشترین و شاخص فرآیند خلاق با میانگین ۲/۶۸ کمترین مقدار را در سطح روستاهای نمونه داشته است (جدول ۷). با کاربرد از آزمون T تک نمونه‌ای با میانه نظری ۳، نظرات روستاییان پیرامون شاخص‌های زیرساخت گردشگری خلاق مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۷: وضعیت شاخص‌های زیرساخت گردشگری خلاق از نظر روستاییان (استاندارد آزمون=۳)

شاخص‌ها	میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪ اختلاف
				پایین	بالا
طبقه خلاق	۳/۸۷۵	-۱/۷۴۴	۰/۰۰۰	-۰/۱۱۵	۰/۰۱۶

۰/۳۹۵	۰/۲۸۶	۰/۳۴۳	۰/۰۰۰	۱۲/۲۱۷	۳/۳۳۱	محیط خلاق
-۰/۲۵۳	-۰/۳۶۵	-۰/۳۰۶	۰/۰۰۰	-۱۰/۷۵۷	۲/۶۸۳	فرآیند خلاق
-۰/۲۳۲	-۰/۳۳۵	-۰/۲۸۳	۰/۰۰۰	-۱۰/۹۲۰	۲/۷۱۲	محصول خلاق
۰/۱۸۳	۰/۰۹۳	۰/۱۳۲	۰/۰۰۰	۵/۸۸۱	۳/۱۵۶	زیرساخت‌های گردشگری خلاق

(ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

تحلیل اثرگذاری فناوری اطلاعاتی-ارتباطی بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق

نتایج آزمون همبستگی پیرسون (با اطمینان از توزیع نرمال داده‌ها) نشان می‌دهد که بین ابعاد فناوری اطلاعاتی-ارتباطی با شکل‌گیری زیرساخت‌های گردشگری خلاق در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱، همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد، پس با افزایش کاربرد اطلاعاتی-ارتباطی و ابعاد آن، زیرساخت‌های گردشگری خلاق نیز بهبود یافته است. همچنین ضریب همبستگی در بعد میزان کاربرد خدمات ICT و زیرساخت‌های گردشگری خلاق با ضریب ۰/۷۵۶ و سطح اطمینان ۹۹ درصد بیشتر از بعد میزان شناخت از ICT است (جدول ۸).

جدول ۸: بررسی رابطه اطلاعاتی-ارتباطی و ابعاد آن با زیرساخت‌های گردشگری خلاق

وابسته مستقل	زیرساخت‌های گردشگری خلاق	
	مقدار آماره پیرسون	سطح معناداری
میزان شناخت از خدمات	۰/۵۵۰**	نتیجه آزمون رابطه معنی‌دار وجود دارد
میزان کاربرد خدمات	۰/۷۵۶**	رابطه معنی‌دار وجود دارد
متغیر فناوری اطلاعاتی-ارتباطی روستایی	۰/۷۷۵**	رابطه معنی‌دار وجود دارد

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است. (ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

مدل‌سازی معادلات ساختاری یکی از قویترین روش‌های تجزیه و تحلیل‌های چند متغیره است که براساس تحلیل مسیر و یا مدل‌یابی مسیری ساختاری با رویکرد مبتنی بر واریانس استوار است. در پژوهش حاضر متغیرهای فناوری اطلاعاتی-ارتباطی و گردشگری خلاق روستایی سازه‌های اصلی هستند که ابتدا یک مدل مفهومی با توجه به متغیرهای تحقیق طراحی و سپس براساس آن، تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش معادلات ساختاری انجام شده است. در این مدل، دو معیار روایی همگرا و واگرا که مخصوص مدل‌سازی معادلات ساختاری است، بررسی شد. از شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE) جهت بررسی روایی همگرا استفاده شد. میانگین واریانس استخراج شده برای همه سازه‌های پژوهش قابل قبول است. یعنی AVE مربوط به سازه‌ها یا متغیرهای مکنون از ۰/۵ بیشتر بوده است (جدول ۹).

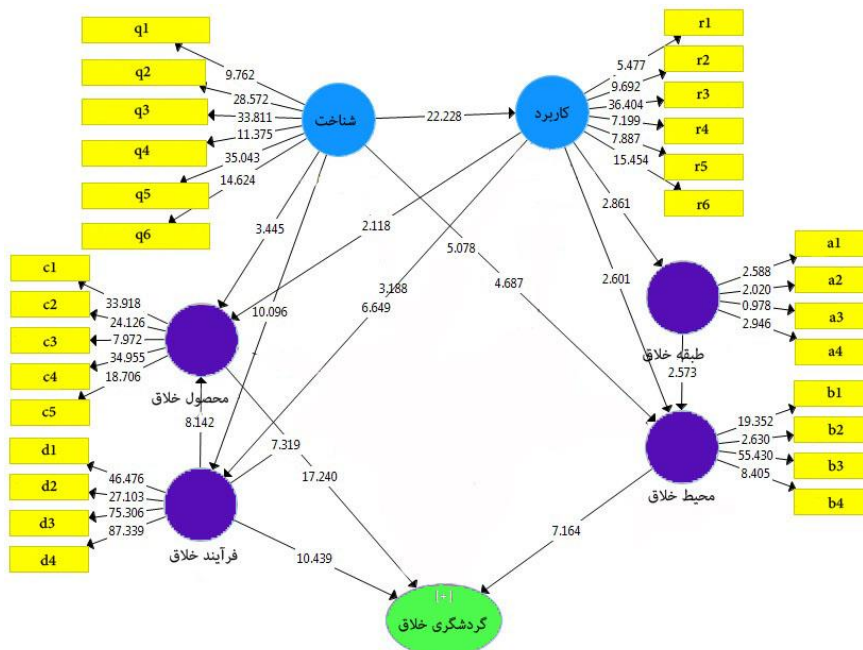
جدول ۹: شاخص‌های ارزیابی اعتبار و پایایی ابزار مفهوم اطلاعاتی-ارتباطی و زیرساخت‌های گردشگری خلاق

مؤلفه	اعتبار همگرا	اعتبار ممیز	پایایی
میزان شناخت از دفاتر ICT	AVE	فورنل و لارکر	آلفای کرونباخ Alpha>0/7
میزان کاربرد دفاتر ICT	۰/۵۵۷	تائید	۰/۸۷۱
طبقه خلاق	۰/۶۹۳	تائید	۰/۷۴۸
محیط خلاق	۰/۵۹۸	تائید	۰/۷۸۳
فرآیند خلاق	۰/۵۶۲	تائید	۰/۷۰۸
محصول خلاق	۰/۷۶۲	تائید	۰/۹۰۴
	۰/۵۳۴	تائید	۰/۷۹۵

(ماخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰)

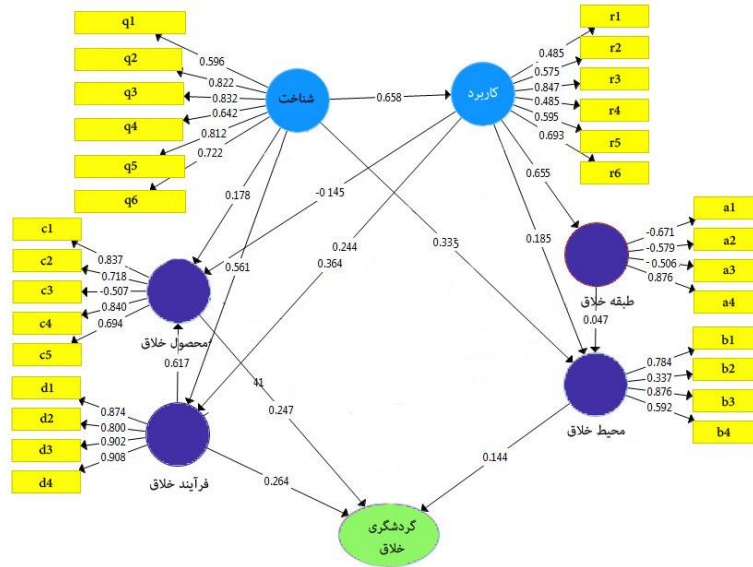
با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۰/۷ است (George and Mallery, 2003) و مطابق با یافته‌های تحقیق این معیارها در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده‌اند، می‌توان متناسب بودن وضعیت پایایی پژوهش را تائید کرد. پس از آزمون مدل بیرونی لازم است تا مدل درونی که نشانگر ارتباط بین متغیرهای

مکنون پژوهش است، ارائه شود. جهت بررسی تأثیر فناوری اطلاعاتی-ارتباطی بر زیرساخت گردشگری خلاق با کاربرد رویکرد مدل سازی معادله ساختاری واریانس محور متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش به صورت متغیرهای مکنون و در قالب مدل های عاملی مرتبه اول وارد مدل معادله ساختاری شدند. در شکل ۲، اعداد روی خطوط، مقادیر T مربوط به آزمون بوت استرپ^۶ هستند و همانند آزمون T تفسیر می شوند؛ یعنی اگر مقادیر T بیش از ۱/۹۶ باشد در سطح ۰/۰۵ و اگر مقادیر بیش از ۲/۵۸ باشد در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند (Vinzi et al, 2010). همان گونه که در شکل ۲ مشخص است، ضرایب T بین فناوری اطلاعاتی-ارتباطی و زیرساخت های شکل گیری گردشگری خلاق، بالای ۲/۵۸ هستند یعنی ارتباط بین متغیرها در جامعه نمونه با اطمینان ۹۹ درصد تأیید می شود (شکل ۲).

شکل ۲: مدل ساختاری ارتباط فناوری اطلاعاتی-ارتباطی با زیرساخت های گردشگری خلاق (همراه با ضرایب معناداری Z)

با توجه به نتایج T و P ضریب مسیر و تأیید ارتباط مستقیم بین متغیرها، در ادامه ضریب تأثیر مستقیم و غیرمستقیم فناوری اطلاعاتی-ارتباطی بر زیرساخت های گردشگری خلاق نیز بررسی شده است. اعداد نوشته شده بر روی خطوط درواقع ضرایب بتا حاصل از معادله رگرسیون میان متغیرها است که همان ضرایب مسیر است. اعداد روی خطوط مربوط به گویه ها، بارهای عاملی شاخص ها است. بار عاملی مقدار عددی است که میزان شدت رابطه میان یک متغیر پنهان و متغیر آشکار مربوطه را طی فرآیند تحلیل مسیر مشخص می کند. هرچه مقدار بار عاملی یک شاخص در رابطه با یک سازه مشخص بیشتر شود، آن شاخص سهم بیشتری در تبیین آن سازه ایفا می کند. بار عاملی مورد قبول برای هر متغیر ۰/۴ و سطح معنی داری ۰/۱ است. تمام شاخص های پژوهش حاضر بار عاملی بیش از ۰/۴ داشته و از اعتبار و روایی بالایی برای سنجش متغیرها برخوردار هستند و همبستگی قابل قبولی بین شاخص ها وجود دارد (شکل ۳). نکته قابل ذکر این است که شاخص طبقه خلاق به عنوان یکی از زیرساخت های شکل گیری گردشگری خلاق در محدوده مورد مطالعه کمتر مورد توجه قرار گرفته است و حتی در مواردی از جمله "لباس و مد"، "موسیقی" و "گروه نخبگان"، اقدامات انجام شده باعث شده تا در منطقه مورد مطالعه این عوامل حتی بار عاملی منفی گرفته و تأثیرگذاری عکس بر روی شکل گیری گردشگری خلاق داشته باشد. همین عامل باعث شده است که مقدار T در شاخص "طبقه خلاق" بر روی متغیر موسیقی کمتر از ۱/۹۶ باشد و ضریب تأثیرگذاری مستقیم این شاخص بر متغیر وابسته معنادار نشود.

شکل ۳: ارزیابی مدل ساختاری تأثیر اطلاعاتی-ارتباطی بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق

رابطه بین شاخص‌های "طبقه خلاق"، "فرآیند خلاق"، "محصول خلاق"، "محیط خلاق" و "متغیر زیرساخت‌های گردشگری خلاق معنادار و مستقیم است؛ که طبق ضرایب استاندارد، ۲۷/۲ درصد از تغییرات در سطح زیرساخت‌های گردشگری خلاق نمونه به‌طور مستقیم توسط شاخص فرآیند خلاق پیش‌بینی می‌شود.

جدول ۱۰: برآورد اثرات کل، مستقیم و غیرمستقیم مؤلفه‌های تحقیق بر زیرساخت گردشگری خلاق

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب تعیین	اثرات مستقیم		اثرات غیرمستقیم		اثرات کل	
			اثر	P	اثر	p	اثر	p
شاخص‌ها	طبقه خلاق	۰/۹۶۹	-	-	-	-	-	-
	محیط خلاق		۰/۱۴۴	۰/۰۰۰	-	-	۰/۱۴۴	۰/۰۰۰
	فرآیند خلاق		۰/۲۷۲	۰/۰۰۰	۰/۳۱۲	۰/۰۰۰	۰/۵۷۲	۰/۰۰۰
ابعاد اطلاعاتی-ارتباطی	محصول خلاق	۰/۹۶۹	۰/۲۱۷	۰/۰۰۰	-	-	۰/۲۱۷	۰/۰۰۰
	میزان شناخت از ICT		-	-	۰/۷۵۶	۰/۰۰۰	۰/۷۵۶	۰/۰۰۰
	میزان کاربرد ICT		-	-	۰/۵۰۵	۰/۰۰۰	۰/۵۰۵	۰/۰۰۰

براساس جدول ۱۰، بعد میزان شناخت از خدمات ICT با در نظر گرفتن اثرات مستقیم و غیرمستقیم، با ضریب ۰/۷۵۶، تأثیر بیشتری بر محیط خلاق در روستاهای نمونه داشته است. این ارتباط بین سازه‌های اصلی پژوهش در سطح اطمینان ۹۵ درصد به لحاظ آماری نیز معنادار است و P کمتر از ۰/۰۵ است ($p > ۰/۰۵$). همچنین بعد میزان کاربرد خدمات ICT نیز با ضریب ۰/۵۰۵ تأثیر عمده‌ای بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق در روستاهای نمونه داشته است. بنابراین افزایش شناخت و کاربرد روستاییان از خدمات فناوری‌های اطلاعاتی-ارتباطی بر شکل‌گیری زیرساخت‌های گردشگری خلاق در روستاهای نمونه کمک زیادی خواهد نمود. اثرگذاری متغیر (وابسته) مدل با ضریب R^2 مشخص می‌شود که مقادیر ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را در سه سطح ضعیف، متوسط و خوب اتخاذ می‌کند. مطابق با جدول ۱۰، مقدار R^2 برای متغیر فناوری ارتباطی بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق برابر ۰/۹۶۷ محاسبه شده است که با توجه به سه مقدار ملاک، تأثیر متغیر مستقل بر گردشگری خلاق در سطح قوی است؛ بنابراین فرضیه تحقیق مبنی بر اینکه، کاربرد فناوری‌های اطلاعاتی-ارتباطی تأثیر بیشتری بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق در منطقه مورد مطالعه داشته است، تأیید می‌شود؛ و متغیر مستقل بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق تأثیر معنادار داشته است و ۹۶/۷ درصد تغییرات زیرساخت

های گردشگری خلاق در منطقه مورد مطالعه به وسیله سطح کاربرد فناوری اطلاعاتی - ارتباطی پیش‌بینی شده است. شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری نیز نتایج به دست آمده را تأیید می‌کند. مقدار Q^2 نشان از قدرت پیش‌بینی‌کنندگی خیلی مناسب مدل در خصوص سازه‌های درون‌زای پژوهش دارد و با توجه به مقدار به دست آمده برای GOF به میزان ۰/۸۸۷، برازش بسیار مناسب مدل کلی تأیید می‌شود و بیانگر این است که برازش داده‌ها به مدل برقرار است و همه شاخص‌ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند (جدول ۱۱).

جدول ۱۱: شاخص‌های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

شاخص	$Q^2 (=1-SSE/SSO)$	SRMR	NFI	Communality	R^2	GOF
مقدار	۰/۵۴۱	۰/۰۸۴	۰/۹۰۳	۰/۷۷۱	۰/۹۶۷	۰/۸۸۷

بحث و نتیجه‌گیری

گردشگری خلاق روستایی قادر است بخش‌های جدیدی را به ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مدیریتی روستا بیفزاید و فرصت‌های جدیدی را برای پیشرفت روستا در مقیاس ملی و فراملی ایجاد کند (McHenry, 2011). لذا لازم است زیرساخت‌های شکل‌گیری گردشگری خلاق را در نقاط روستایی مورد بررسی قرارداد. تحقیق حاضر با این هدف، به تحلیل اثرگذاری فناوری اطلاعاتی - ارتباطی بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق در مناطق هدف گردشگری مناطق روستایی استان اصفهان پرداخته است. براساس یافته‌های پژوهش حاضر، از نظر روستاییان میزان شناخت آنها از خدمات فناوری اطلاعاتی - ارتباطی در کل با میانگین ۳/۵۵ بالاتر از میان‌نظری تحقیق (یعنی ۳) بوده ولی میزان کاربرد خدمات با میانگین ۲/۷۶ کمتر از میان‌نظری است. این نتایج با کاربرد آزمون T تک نمونه‌ای با میان‌نظری ۳، مقدار آماره T در بعد شناخت از خدمات (با مقدار ۲۲/۴۹۱) مورد تأیید قرار گرفت. همچنین بر پایه نتایج تحقیق، از نظر روستاییان، زیرساخت‌های گردشگری خلاق در منطقه مورد مطالعه برابر با میانگین ۳/۱۵ و نشان‌دهنده سطح نسبتاً بالای زیرساخت‌های گردشگری خلاق در روستاهای مورد مطالعه است. نتایج آزمون T تک نمونه‌ای نیز مشخص کرد که شاخص "محیط خلاق" با آماره T برابر ۱۲/۲۱۷ بالاترین مقدار را به خود اختصاص داده و مقدار آماره T برای متغیر زیرساخت‌های گردشگری خلاق نیز بالاتر از میان‌نظری و معادل ۵/۸۸ است. برای آزمون مدل مفهومی پژوهش و بررسی تأثیر فناوری اطلاعاتی - ارتباطی بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق در منطقه مورد مطالعه، ضمن تأیید همبستگی مثبت و معنی‌داری این دو متغیر با آزمون همبستگی پیرسون، از فن مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد تکنیک حداقل مربعات جزئی (PLS) کاربرد شده است. نتایج به دست آمده از نرم‌افزار Smart PLS نیز ضمن تأیید آزمون بیرونی مدل (مقدار روایی واگرا و همگرا، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی) نشان داد که ضرایب T بین دو سازه اصلی پژوهش، بالای ۲/۵۸ بوده و رابطه معنادار و مستقیم بین دو متغیر برقرار است؛ شناخت خدمات ICT با در نظر گرفتن اثرات مستقیم و غیرمستقیم، با ضریب ۰/۷۵۶، تأثیر بیشتری بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق در سکونتگاه‌های نمونه داشته است. در بین شاخص‌های پژوهش نیز "فرآیند خلاق" با ضریب ۰/۵۷۲، بیشترین تأثیرگذاری را در زیرساخت‌های گردشگری خلاق دارد. در کل با توجه به مقدار ضریب تعیین (R^2) برای متغیر زیرساخت‌های گردشگری خلاق (۰/۹۶۷) مشخص شد تأثیرگذاری فناوری اطلاعاتی - ارتباطی روستایی (ICT) بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق در سطح قوی است؛ بنابراین فرضیه تحقیق مبنی بر اینکه، توسعه فناوری اطلاعاتی - ارتباطی از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات روستایی (ICT) تأثیر زیادی بر زیرساخت‌های گردشگری خلاق در منطقه مورد مطالعه داشته است، تأیید می‌شود و ۹۹/۷ درصد تغییرات زیرساخت‌های گردشگری خلاق در منطقه مورد مطالعه به وسیله کاربرد فناوری اطلاعاتی - ارتباطی روستایی پیش‌بینی شده است. مقدار به دست آمده برای شاخص GOF (به میزان ۰/۸۸۷)، نیز برازش بسیار مناسب مدل ساختاری تحقیق را تأیید می‌کند که با مطالعات قنبری و همکاران (۱۴۰۰) و گرجی کرمساری و همکاران (۱۴۰۱) همسو است.

نهایتاً اینکه در ارتباط با فناوری اطلاعات-ارتباطات روستایی و تأثیر آن بر زیرساخت‌های شکل‌گیری گردشگری خلاق در منطقه مورد مطالعه توصیه می‌شود:

- تقویت سرویس‌دهی اینترنت در مناطق روستایی مورد مطالعه که بنا بر اظهار پاسخگویان بسیار کند است و در تمامی این روستاها بایستی مراکز از جانب شرکت مخابرات تاسیس و مورد حمایت قرار گیرد.
- برگزاری کلاس‌های آموزشی و همچنین کارگاه‌هایی جهت بروز کردن اطلاعات ساکنان روستا
- سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های ارتباطی-مخابراتی توسط مراجع ذیصلاح دولتی و بخش خصوصی

سپاسگزاری

نویسنده از حمایت‌های معنوی دانشگاه اصفهان کمال تشکر دارد.

پی‌نوشت

- 1- Pearce
- 2- Butler
- 3- Doncean
- 4- Richards
- 5- Smart PLS
- 6- Bootstrapp

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش

همه نویسندگان، در بخش‌های نگارش و تنظیم مقاله حاضر نقش و سهم برابر دارند.

تضاد منافع

نویسنده (نویسندگان) اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

منابع

- ابریشمی، ح.، بیدرام، ماجد، و. و بخشایش، ا.، ۱۳۹۸. امکان‌سنجی توسعه پایدار روستایی از طریق توسعه صنایع خلاق: نمونه موردی صنایع دستی روستاهای منتخب استان اصفهان، روستا و توسعه: ۲۲(۸۸)، ۵۱-۶۹. 10.30490/RVT.2020.289507.1069
- استعلاجی، ع.ر. و جعفری، م.، ۱۳۹۳. نقش عوامل طبیعی در آرایش فضایی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان ماهنشان، جغرافیا و مطالعات محیطی: ۳(۱۰)، ۲۹-۴۰. <https://www.sid.ir/paper/503305/fa>
- اکبری، م.، صبوری، م. و همپانژاد، ا.، ۱۳۹۵. مطالعه تطبیقی سنجش توسعه‌یافتگی شاخص‌های فناوری اطلاعات (مطالعه موردی: استان فارس)، برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا): ۶(۳)، ۷۹-۹۶. <https://doi.org/10.22108/sppl.2016.21639>
- بابایی فینی، م.، حضرتی، م. و ربیعی فر، و.، ۱۳۹۹. ارزیابی نقش دفاتر فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه روستایی مورد شناسی: بخش قره پشتلوی شهرستان زنجان، جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای: ۵(۱۶)، ۱۲۷-۱۴۴. <https://www.sid.ir/paper/236610/fa>
- بدرقه، ع.، ۱۳۸۵. استراتژی‌های توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT، تهران: انتشارات روناس: ۱۳۴ ص.
- بسته نگار، م.، ۱۳۹۵. نماد رنگ در برند گردشگری خلاق شهرهای ایران، هنر و تمدن شرق: ۳(۱۱)، ۲۸-۲۱. http://www.jaco-sj.com/article_40825.html
- بیگدلی، ا.، ۱۳۹۴. ارزیابی و امکان‌سنجی توسعه گردشگری شهری با رویکرد گردشگری خلاق (مطالعه موردی: شهر زنجان)، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان.

- خواججه شاهکوهی، ع.ر.، ۱۳۹۲. تحلیل نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات بر کیفیت زندگی روستاییان مطالعه موردی: روستاهای قرن آباد و اصفهانکلاته، شهر گرگان، آمایش جغرافیایی فضا: ۳(۷)، ۱۲۰-۱۰۳. <https://www.sid.ir/paper/508371/fa>
- ریاضی انارکی، ع.، ۱۳۹۵. برنامه ریزی راهبردی گردشگری خلاق (نمونه موردی: شهر نایب)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان.
- رحیمی فرد، ق.، قربانی، ر.، بابایی اقدم، ف. و حیدری چپانه، ر.، ۱۴۰۰. ارزیابی شاخص های شهر خلاق در ایجاد گردشگری خلاق شهری (مطالعه موردی: خوی)، پژوهش های جغرافیایی انسانی: ۵۳(۴)، ۱۵۲۲-۱۵۰۹. [10.22059/JHGR.2021.303752.1008127](https://doi.org/10.22059/JHGR.2021.303752.1008127)
- رستمی قبادی، ف.، علی آبادی، و. و پاپزن، ع.، ۱۳۹۳. تأثیر خدمات دفاتر فناوری اطلاعات و ارتباطات روستایی بر مؤلفه های سرمایه اجتماعی روستاییان (مطالعه موردی: روستای گودین، شهرستان کنگاور)، راهبردهای توسعه روستایی: ۱(۱)، ۱۰۰-۸۵. <https://doi.org/10.22048/rdsj.2014.6001>
- ریاحی وفا، ع. و هدایتی، م.ر.، ۱۳۸۵. رتبه بندی و اولویت دهی روستاهای استان تهران جهت تبدیل دفاتر پستی روستایی به دفاتر فناوری اطلاعات و ارتباطات با هدف توسعه روستایی و با کاربرد از روش طبقه بندی تاکسونومی عددی، روستا و توسعه: ۹(۴)، ۳۶-۳۴. <https://www.sid.ir/paper/94893/fa>
- زنگنه شهرکی، س.، فتوحی مهربانی، ب.، پوراکرمی، م. و سلیمان زاده، م.، ۱۳۹۵. تحلیل قابلیت ها و جایگاه شهر تهران از نظر تحقق مفهوم شهر خلاق در مقایسه با سایر شهرهای دنیا، جغرافیا و توسعه فضای شهری: ۳(۲)، ۸۵-۶۹. <https://www.sid.ir/paper/395855/fa>
- سقای، م.، ۱۳۹۸. طرح طراحی و ارائه مدل کاربردی بخش گردشگری مبتنی بر آمایش سرزمین در عرصه سرزمینی استان گلستان، کارفرما اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان گلستان، دانشگاه گرگان: ۱۲-۱۸. <https://civilica.com/doc/511758>
- سورانی، ف.، کلانتری، خ.، اسدی، ع.، رستمی، ف.، باباجانی، آ. و ابراهیمی، م.ص.، ۱۳۹۳. تحلیل عامل های پیش برنده و بازدارنده گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT در روستاهای بخش مرکزی شهرستان نجف آباد، راهبردهای توسعه روستایی: ۱(۳)، ۱۴۰-۱۲۵. <https://doi.org/10.22048/rdsj.2014.8591>
- شفیعی، ز.، فرخیان، ف. و میرقدر، ل.، ۱۳۹۳. اصفهان به عنوان شهر خلاق صنایع دستی با رویکرد توسعه گردشگری، جغرافیا: ۱۲(۴۳)، ۲۷۸-۲۵۸. <https://www.sid.ir/paper/150268/fa>
- شمس الدینی، ع.، حاضری، ص.، زینلی، ب. و آربونی، ز.، ۱۳۹۶. سنجش میزان رضایتمندی گردشگران از محصول توریسم با استفاده از مدل HOLSAT (مطالعه موردی: روستای کندوان)، مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی: ۱۲(۳)، ۶۵۹-۶۷۹. https://jshsp.rasht.iau.ir/article_535970.html
- گرچی کرمساری، ع.، رحیمی فرح آبادی، د. و مطهری زاده، م.، ۱۴۰۱. بررسی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه صنعت گردشگری مطالعه موردی گردشگری مجازی، نهمین همایش ملز مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه جغرافیا، معماری و شهرسازی ایران، تهران، <https://civilica.com/doc/1510412>
- صرامی ح. و بهاری، ع.، ۱۳۸۹. نقش ICT در توسعه روستایی، علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر: ۴(۹)، ۱۵۴-۱۲۹. <https://www.sid.ir/paper/201872/fa>
- صیدائی، س.ا.، تقدیسی، ا.، نادرخانی، ز. و تازیکی، ر.، ۱۳۹۲. بررسی تاثیر ICT روستایی بر توسعه روستایی بخش انگوران، برنامه ریزی فضایی: ۳(۳)، ۴۸-۳۳. <https://www.sid.ir/paper/223676/fa>
- عزیزی، پ.، لطفی، ح. و پیشرو، ح.، ۱۳۸۸. فناوری اطلاعات و ارتباطات و تاثیر آن بر اقتصاد روستایی ایران، آمایش محیط: ۲(۶)، ۶۳-۳۲. <http://ensani.ir/file/download/article/1581484867-10085-29-9.pdf>
- فتحی، ب. و سعیدی، ع.، ۱۳۹۹. اثربخشی کارآفرینی روستایی در گسترش پیوندهای روستایی - شهری مطالعه موردی: روستاهای ناحیه دالاهو (استان کرمانشاه)، جغرافیا: ۶۶(۱۸)، ۱۹-۳۴. <https://www.sid.ir/paper/962332/fa>
- فتحی، س. و مطلق، م.، ۱۳۸۹. رویکرد نظری بر توسعه پایدار روستایی مبتنی بر فن آوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)، نگرش های نو در جغرافیای انسانی: ۲(۲)، ۴۷-۶۶. <https://www.sid.ir/paper/177075/fa>
- قنبری، ی.، رحیمی، ر. و برقی، ح.، ۱۴۰۰. مدل میزبانی روستاییان در گردشگری خلاق: روستاهای هدف گردشگری استان اصفهان، جغرافیا و برنامه ریزی: ۲۵(۷۵)، ۱۹۳-۲۰۵. <http://dx.doi.org/10.22034/gp.2021.12788>

- قضاوی، غ.ر. و ولی، ع.ع.، ۱۳۸۲. بررسی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در توسعه اجتماعی و آموزش روستاییان جهت حفاظت از منابع طبیعی، اولین همایش کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستا، تهران، انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، پژوهشکده الکترونیک. <https://sid.ir/paper/449733/fa>
- متوسل‌الحق، ع.، ۱۳۹۴. شناسایی ظرفیت‌های توسعه گردشگری خلاق در مقصد شهری یزد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت جهانگردی - گرایش برنامه‌ریزی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی.
- محمدی، س. و پیرخضرائیان، س.ل.، ۱۳۹۱. بررسی تأثیرات ICT در توسعه روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران، همایش ملی توسعه روستایی، رشت، دانشگاه گیلان، <https://www.sid.ir/paper/820208/fa>
- محمدی، س. و راستگونی‌زاد، س.ب.، ۱۳۹۸. بررسی تغییرات تاب‌آوری معیشتی خانوارهای روستایی در دو دوره سکونت در شهر و مهاجرت به روستاها (مطالعه موردی دهستان دزلی شهرستان سروآباد)، جغرافیا: ۵۹(۱۶)، ۱۶۲-۱۷۷. <https://www.sid.ir/paper/380292/fa>
- محمدی، ع.، محرر، م. و باباخانی فرد، م.، ۱۳۹۵. ارایه مدل امکان‌سنجی محصولات گردشگری خلاق در چارچوب کارت امتیازی متوازن، گردشگری و توسعه: ۵(۲)، ۳۴-۱۷. <https://www.sid.ir/paper/514765/fa>
- مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵. سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان اصفهان، تهران: مرکز آمار ایران.
- مولائی هاشجین، ن.، امیری، م. و محمدی، م.، ۱۳۹۱. نقش دفاتر فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در توسعه پایدار روستایی شهرستان مشکین‌شهر، پژوهش‌های جغرافیای انسانی: ۴۴(۴)، ۱۴۷-۱۶۸. <https://www.sid.ir/paper/138987/fa>
- مختاری ملک‌آبادی، ر.، مرصوسی، ن.، علی‌اکبری، ا. و امینی، د.، ۱۳۹۴. تبیین معیارهای بومی‌سازی شاخص‌های مکانی فضای شهر خلاق با رویکرد ایرانی-اسلامی، مطالعات شهر ایرانی اسلامی: ۶(۲۲)، ۲۳-۳۹. <https://www.sid.ir/paper/177446/fa>
- نژاد ابراهیمی، ا.، حیدری، م. و کی‌نژاد، م.، ۱۴۰۰. رتبه‌بندی مناطق شهر زنجان با استفاده از شاخص‌های بومی‌سازی شده شهر خلاق، نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی: ۱۳(۳)، ۸۷-۱۰۸. <https://www.magiran.com/paper/2266658>
- نیکپور، ع.، ملکشاهی، غ.ر. و رزقی‌رمی، ف.، ۱۳۹۴. ارزیابی شاخص‌های توسعه پایدار شهری با تأکید بر عدالت در توزیع خدمات (مورد مطالعه: شهر بابل)، پژوهش و برنامه‌ریزی شهری: ۶(۲۲)، ۱۲۵-۱۳۸. <https://www.sid.ir/paper/512377/fa>
- یعقوبی، ن.، دانایی‌فرد، ح. و شاکری، ر.، ۱۳۸۹. شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر پذیرش خدمات دفاتر فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات روستایی، جغرافیا و توسعه: ۸(۲۰)، ۲۰-۵. 10.22111/GDIJ.2010.591

- Citarella, G. and Maglio, M., 2014. A Systems Approach to Local Territory as a Driver for Creative Tourism Development on the Amalfi Coast. *Almatourism-Journal of Tourism, Culture and Territorial Development*: 5(1), 57-80. <https://almatourism.unibo.it/article/view/4353>
- Can, D. and Ngo, V., 2017. Building "Creative Tourism" In Duong Lam Ancient Village, *International Journal of Management and Applied Science*, 3(7), 123-133. http://ijmas.iraj.in/volume.php?volume_id=391
- Dissart, J.C. and Marcouiller, D.W., 2012. Rural tourism production and the experience-scape. *Tourism Analysis*: 17(6), 691-704. <https://agris.fao.org/agris-search/search.do?recordID=FR2021092742>
- Doncean, M., 2013. The creative-inventive use of colors in rural tourism marketing strategy. *Journal of Seria Agronomie*: 56(2), 213-216. [http://www.uaiasi.ro/revagrois/PDF/2013-2/paper/2013-56\(2\)_40-en.pdf](http://www.uaiasi.ro/revagrois/PDF/2013-2/paper/2013-56(2)_40-en.pdf)
- Fahmi, F.Z., Koster, S. and Dijk, J.V., 2016. The location of creative industries in a developing country: The case of Indonesia, 59(2), 66-79. <https://research.rug.nl/en/publications/the-location-of-creative-industries-in-a-developing-country-the-c>
- Falch, M. and Anyimadu, A., 2003. Tele-centres as a way of achieving universal access—the case of Ghana. *Telecommunications Policy*: 27(1-2), 21-39. https://www.academia.edu/4420616/Tele_centres_as_a_way_of_achieving_universal_access_the_case_of_Ghana
- George, D. and Mallery, P., 2003. *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference* (4th Ed.). Boston: Allyn & Bacon. 1-109
- Kamarudin, K.H., Untari, R. and Ngah, I., 2018. Development of Creative Village and Rural Entrepreneurship in Malaysia and Indonesia: An Exploratory Study. *Rural Research & Planning Group International Conference 2018*, At Denpasar, Bali. https://www.academia.edu/37023043/Development_of_Creative_Village_and_Rural_Entrepreneurship_in_Malaysia_and_Indonesia_9th_International_Conference_Rural_Research_and_Planning_Group_5_7_July_Bali_Indonesia

- Kuhmonen, T. and Kuhmonen, I., 2015. Rural futures in developed economies: The case of Finland. *Technological Forecasting and Social Change*: 101, 4(5), 366-374.
https://www.researchgate.net/publication/282904367_Rural_futures_in_developed_economies_The_case_of_Finland
- Lee, A. and Wall, G., 2012. Food clusters: Towards a creative rural economy. Martin Prosperity Institute, Rotman School of Management, University of Toronto-PP212
- McHenry, J.A., 2011. Rural empowerment through the arts: The role of the arts in civic and social participation in the Mid-West region of Western Australia. *Journal of Rural Studies*, 27(3), 245-253.
<https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20113264852>
- Mitchell, C.J. and De Waal, S.B., 2009. Revisiting the model of creative destruction: St. Jacobs, Ontario, a decade later. *Journal of Rural Studies*: 25(1), 156-167.
https://www.academia.edu/62970926/Revisiting_the_model_of_creative_destruction_St_Jacobs_Ontario_a_decade_later
- Mitchell, C.J., 2013. Creative destruction or creative enhancement? Understanding the transformation of rural spaces. *Journal of Rural Studies*: 32, 375-387.
<https://www.infona.pl/resource/bwmeta1.element.elsevier-ccfe9f25-5572-33fd-9b8c-429d06de692f>
- Richards, G., 2011. Creativity and tourism: The State, of the Art, *Annals of Tourism Research*: 38(4), 1225-1253. <https://isiarticles.com/bundles/Article/pre/pdf/120.pdf>
- Romao, J., 2020. Tourism, smart specialisation, growth, and resilience, *Annals of Tourism Research*: 84(2), 84-94. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160738320301390>
- Rossa, D. and Saxena, J., 2019, Participative co-creation of archaeological heritage: Case insights on creative tourism in Alentejo, Portugal, *Annals of Tourism Research*, 79(2), 134-155.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160738319301471>
- Spenceley, A. and Meyer, D., 2012. Tourism and poverty reduction: theory and practice in less economically developed countries, *Journal of Sustainable Tourism*: 20(2), 123-134.
<https://doi.org/10.1080/09669582.2012.668909>
- Stolarick, K. and Donald, B., 2010. Creativity, tourism and economic development in a rural context: The case of Prince Edward County, *Journal of Rural and Community Development*, 5(1), 143-155.
<https://journals.brandonu.ca/jrcd/article/view/353>
- Tan, S.K., Luh, D.B. and Kung, Sh.F., 2014. Taxonomy of creative tourists in creative tourism, *Tourism Management*: 42, 248-259. <https://daneshyari.com/article/preview/1012033.pdf>
- Thi Phi, G. and Balslev Clausen, H., 2020. Fostering innovation competencies in tourism higher education via design-based and value-based learning, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism*: 3(5), 116-124.
<https://vbn.aau.dk/en/publications/fostering-innovation-competencies-in-tourism-higher-education-via>
- World Tourism Organization, 2007. UNWTO Tourism Highlights, 2007 Edition, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284413539>.
- Vinzi, V.E., Trinchera, L. and Amato, S., 2010. PLS path modeling: from foundations to recent developments and open issues for model assessment and improvement. In *Handbook of partial least squares* (47-82). Springer, Berlin, Heidelberg. <http://kharazmi-statistics.ir/Uploads/Public/MY%20article/PLS%20Path%20Modeling%20From%20Foundations.pdf>